Co fagevan nos babuns lenna, pischada e...?

Il Museum Regiunal Surselva cun nova purschida

DA SUSI BEARTH / ANR

■ El Museum Regiunal Surselva (MRS) sa mintgin nezegiar las vacanzas da stad per emprender d'enconuscher ed experimentar in vegl artisanadi. Duront il temps da scola porscha igl MRS a classas e gruppas in program pulpiu cun treis novs luvratoris. Ei dat caussas da pli baul che biars affons e carschi enconuschan sulettamein da cudischs ni dils raquents da lur babuns. Historias da pli baul interesseschan denton e fascineschan e biars survegnan strusch avunda da quellas. Ina viseta el Museum Regiunal Surselva ei in supplement tier quellas historias ed in bien passatemps – ei dat numnadamein aschi bia da scuvierer che las uras van sco da far nuot. Il museum a Glion rimna e documentescha la moda da cultivar tradiziunala. Pia quei stan dalla tecnica cu agricultura, economia da casa ed artisanadi vegnevan aunc fatgs per gronda part a maun. «D'ina vart dat ei strusch in visitader dil museum che giavischa anavos quels temps», ha *Carin Cadonau* dil MRS detg ier a caschun d'ina orientaziun da medias. Mo dall'autra vart seigien igl artisanadi ed il contact cun materias primas enzatgei fetg sensitiv. Quellas experientschas che restan en memoria vul il MRS far accessiblas cun ses luvratoris d'evenimentt. Carin Cadonau selegra era ch'il museum ha saviu sbassar ils prezis pils luvratoris. Grazia ad in sponsur anonim ha il museum saviu arver in fond d'affons e cheutras sbassar ils prezis e porscher allas scolas indigenas la pauschala giavischada.

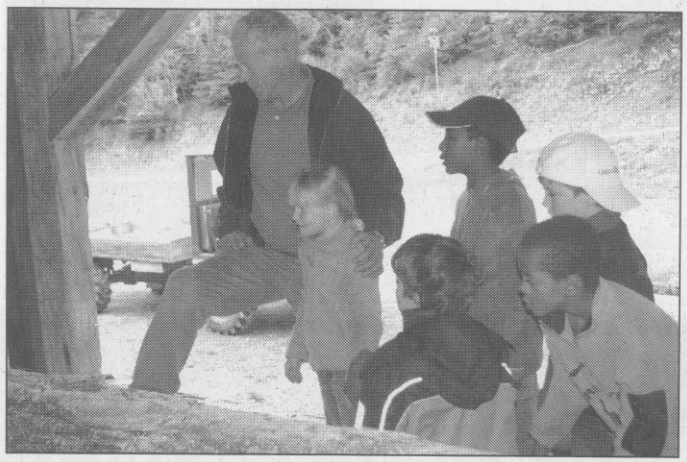

Ina viseta alla resgia Gneida ei in'aventura nunemblideivla.

Mirar, tedlar e far sez

Quater luvratoris ein gia en funcziun e quei tier ils temas «dil fil alla teila», «mulin, frina e paun», «far lischiva» e «paun sur la burnida». Cun entruidament da menadras da luvratoris versadas san affons e giuvenils far enconuschientschas cun tecnicas veglias. Els emprendan d'enconuscher quellas e san era applicar ellas. Alla fin astga mintgin prender a casa in suvenir fatgs sez. Culla sesiun da stad 2009 ein treis luvratoris novs el program. L'agronoma e pura *Edith Albin* meina dus luvratoris tier il tema economia d'alp. El luvratori «spassegiada alpestra» sa ins observar il cuors annual ella veta d'ina vacca. Dil perver igl unviern sur la veta si d'alp entochen alla pasculaziun el vitg. Igl accent principal ei la viseta ella «tegia d'alp». Suenter il luvratori da pischada dat ei in apero per empruar e schar gustar la pischada gest fatga. En «cultura d'alp? Cultura d'alp!» raquenta Edith Albin da detgas d'alp stermentusas, benedicziuns miraculusas, canzuns fascinontas da dunnas fermas, da pasturs e d'autras figuras si d'alp. Quei ei mo ina part dil grond scazi cultural dil mund dallas alps cun sia liunga tradiziun. La muntada dall'economia d'alp d'antruras e dad oz ei il tema da quei luvratori.

A Vuorz cugl MRS

Liug d'acziun dil luvratori niev «luvrer d'uaul e resgiader» ei la resgia historica Gneida ella Val Ladral denter Vuorz ed Andiast. Il resgiader *Theo Capol* metta en funcziun las canals d'aua, la roda da turbina e la resgia da garter. Cun l'instrucziun dil selvicultur *Thurli Gredig* astgan ils participonts empruar ora ils uaffens da far lenna ed intervegnan las differenzas denter far lenna ier ed oz. Quei luvratori ei cumbinaus cun ina spassegiada.

El temps da scola ein ils luvratoris ina purschida per gruppas e classas. Ellas vacanzas san era singuls affons s'annunziar e quei dils 28 da fenadur entochen ils 6 d'uost. Plinavon ei il museum mintga mardis suentermiezdi hosp el program da stad da Breil el tipi sper il lag da far bogn. Nova ei era la purschida da luvratoris per carschi. Tier «mulin, frina e paun» cun *Pirmina Nay* e *Luregn Giusep Riedi* ei il mulin dil vitg a Morissen en funcziun. Leu vegn il fuorn scaldaus cun lenna e per far la pasta vegn mess frina, aua, sal e levon ella mosa. Duront che la pasta ruaussa metta il muliner en funcziun il mulin. Mintgin prepara siu agen paun e per il gentar dat ei pizzas deliziusas.

Informaziuns detagliadas: www.museumregiunal.ch

Program da stad: Luvratoris d'acziun el MRS

Spassegiada alpestra e far pischada: Mardis, 28 da fenadur, 10.00 – 12.00 e gievgia, 6 d'uost, 10.00 – 12.00, MRS Glion.

Luvrer d'uaul e resgiader: Gievgia, 30 da fenadur, 10.00 – 13.00, Vuorz (Gneida, Val Ladral).

Dil fil alla teila: Mardis, 4 d'uost, 10.00 – 12.00, MRS Glion.

Per carschi: Mulin, frina e paun: Gievgia, 6 d'uost, 14.00 – 19.00, mulin Morissen.